

En hidtil upaaagtet Ansøgning fra Kadet Peder Wessel.

Ved Kapt. af Fodf. **I. C. W. Hirsch.**

I dette Tidsskrifts 1ste Bind, Side 235—239 har afd. Cand. mag. E. G. Secher gjort opmærksom paa en Feil, der havde indsneget sig i Beretningerne over Peder Wessels Østindiereiser; dog er dette ikke den eneste Unøiagtighed, der findes i den hidtil vedtagne Fremstilling af Tordenskjolds Ungdomshistorie. Da der ikke gives nogen samtidig Litteratur, der beskæftiger sig med ham, er det forstaaeligt, at hans Biograf Caspar Peter Rothe, der først 27 Aar efter hans Død, fra 1747—49, udgav hans Levnedbeskrivelse, kan have savnet Materiale til den nøiere Bestemmelse af Begyndelsen af hans Løbebane. Der var vel allerede 1721 i Leipzig paa Tysk og 1746 i Kjøbenhavn paa Fransk udkommet Fremstillinger af Tordenskjolds Liv; men begge disse Afhandlinger gaa ikke i Detailler og have flere Unøiagtigheder, som allerede Rothe har gjort opmærksom paa.

Rothes Levnedbeskrivelse er da det Kildeskrift, som alle senere Forfattere have lagt til Grund for deres Beretninger, men disse blive følgelig ogsaa delagtige i de mulige Feiltagelser, Rothe har gjort sig skyldig i, og det er da navnlig i Begyndelsen af Tordenskjolds Løbebane, da den unge Wessel gjør sin Indtrædelse i Marinen, at flere Unøiagtigheder have sammenhobet sig; thi for denne Periode havde man ikke de i Admiralitetets Arkiv beroende officielle Indberetninger og Rapporter til at korrigere Rothes Relationer. Admiralitetets Arkiv er imidlertid ikke det eneste Sted, hvor oplysende Aktstykker, der angaa Flaadens Historie i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede findes. Paa denne Tid havde Hær og Flaade en fælles Overledelse, og Marinens Sager gik ligesaavel igjennem Overkrigssekretæren som Hærens. Af de Ansøgninger og Indberetninger, som af denne refereredes for Kongen, havnede saaledes mange Aktstykker, der egentlig burde findes i Marinens Arkiv, i Krigskancelliet, og findes nu blandt Krigsministeriets Afleveringer til Rigsarkivet. Her findes saaledes de 3 Memorialer, paa hvilke Secher grunder

sin Antagelse, at Wessel ikke har foretaget nogen Reise til Østindien før efter den 5te Oktober 1708, ligesom ogsaa nedenstaaende Ansøgning fra Kadet Wessel med vedføiet Erklæring fra Schoutbynacht Christen Thommessen Sehested.

Før jeg inidvertid gaar over til at meddele Ansøgningen, der formenes at kaste et nyt Lys over Wessels Indtrædelse i den dansk-norske Flaade, hidsættes den Del af Rothes Fremstilling, hvor han har gjort sig skyldig i en Feiltagelse, som da er bleven gjentaget af de senere Historieskrivere.

Efter at have outalt, hvorledes Wessel fra Tjener hos kongl. Konfessionarius Peder Jespersen var bleven indskreven som Lærling paa Holmen og som Matros havde gjort en Reise til Guinea og Vestindien, fortæller han, at han foretog en Østindiereise i Begyndelsen af 1707, og at han ved sin Hjemkomst fra denné den 11te Jan. 1709 blev indskreven som virkelig kongelig Søkadet, i hvilken „Qualité som Kongl. Søs-Cadet“ han samme Aar (1709) gjorde endnu en Reise til Østindien. Paa Hjemreisen erfarede man af et Skib, at Krigen mellem Danmark og Sverrige var begyndt, og Østindiefareren tyede derfor ind til Bergen.

Han fortsætter derpaa: „Saasnart Cadet Wessel var kommen fra Borde, reyste hand strax ufortøvet over Land til Christiania til Baron Løwendahl, som den Tiid var commanderende General i Norge, bragte det og efter gjorde Ansøgning saa vidt at en liden Snaw paa 4 Canoner Ormen kaldet, hannem blev overladt at føre, for med den efter hands Begjæring at krydse paa de Svenske Kyster, og dermed gjøre sin Prøve. Denne Orm var det første Skib hannem blev anfortroet at føre, og var hand den Tiid ey meere end Nitten i sit Tyvende Aar. Der kand just ey fortælles noget synderlig betydeligt om hannem i den Tiid hand førte samme Snav, som varede kun kort nemlig til April Maaned næst efterfølgende Aar 1711, men dog bør jeg ved samme erindre, at hand i den Tiid og med dette lidet Fartøey ey alleene stedse krydsede paa Viigsiden, og allarmerede de Svenske Indbyggere sammesteds, men foruden tvende Svenske Jagter hand og i den Tiid opbragte satte hand sig i en besynderlig Credit hos General Løwendahl, ved det hand ey alleene stedse loed sig finde aar-

vaagen og viiste adskillige Prøver paa sin Behiertighed, men endog altid bragte de visseste og tilforladeligste Efterretninger ind om Fiendens Forehavende. Efter disse fire Maaneders Forløb blev hand den 21de April beordret need til Danmark for at gjøre Lieutenants Tjeneste paa Fregatten Postillon under Capitain Lieutenant Rostgaards Commando, som med samme Fregat den Tiid Aar 1711 laae i Glückstad i Holsteen, hvor hand paa samme kommende tillige med flere andre skulde staae under Capitain Reesens Commando, maatte hand derover forlade sin lille Snav Ormen paa 4 Stykker og den 27 April begive sig ombord paa Snaven Endræchten, commanderet af Capitain Lieutenant Peter Hofman, for efter Ordre at følge med den need til Friderichsort.*

Den 30te April ankommer Wessel til Frederiksort, gaar over Land til Glückstadt, og melder sig den 3^{die} Mai ombord paa Postillon. — Saavidt Rothe.

Wessels Ansøgning, der findes blandt Krigskancelliets refererede Sager af 9de Marts 1711 Nr. 12, er saalydende:

Stormægtigste Allernaadigste
Arfue Konge og Herre!

For Deris May^t nedlægger Jeg min allerunderdanigste Hiertens Tachsigelse For al dend Naade som Deris May^t For mig Sin Ringeste og underdanigste underdan Baaret hafuer, Endnu allerunderdanigst Formodendis, at Deris May^t til videre Naade og Promotion allernaadigst ville være mig Behjælpelig: Nogle gange hafuer Jeg haft dend naade mundtlig at Berette Deris May^t at Jeg fra min ungdom mig til Søen appliceret hafuer, og For der udj mig at gjøre perfectionered først da Jeg var yngre Faret paa Rigens Strømme, siden hafuer Jeg giort een Reise For Matrosse til Genewa og Westindien, hvilchen falt os saa Besuerlig. at ingen Pericel eller difficultet kand opreignes, der jo paa Samme Reise os arriverede: Aaret derefter paatog Jeg mig atter en Reise til Ost-Jndien, huor fra Jeg nu som 3de Styrmand lycheligen til Bergen arriverede, huor Jeg ved andsøgning fich fra min Capitain mit lovlig afsked, I henseende at Som Jeg i

min Fraværelse var Blefuen for Søe-Cadett andteigned, Jeg da til Same min tieniste mig underdanigst ville forføye huor fra Jeg gich med een Skaalb¹⁾: og paa Samē Reise formedelst Contrarie Vind blev i Marstrand indrefnen, huor Jeg mig i Engelske Matrose Kläder opholdte, og der fra med eet hollandsk Orlogsskib echa-perede, Som mig igien Førede til Deris Mayst i Nordsøen da værende Esqvadre, huorfra Jeg Strax gaf mig dend underdanigste Frihed med eet Bref directe at gjøre Mayst refereret, alt det som Jeg i Fiendens Land observered hafuer; Allernaadigste Konge nu indflyer Jeg til Dem med allerunderd. Bøn og Begiæring, at som her Siges at een Fregatte till Trundhiem skal Forseigle Deres Mayst da Samme Fregattis Commando mig allernaadigst vil forunde; I Henseende at Jeg der er fød og nøye veed huer een skjær og Klippe, som I Leierne og hafnerne falder at observere; saa ogsaa at Jeg der Min Fader, som er Deris Mayt underdanigste Raadmand med 3 Brødre Bosiddendes hafuer, der ved de Enroullerendis Sammen-Bringelse paa de Øer og Steder huor de ere trafiquerede, Meget kand Contribuere, Og om Deris Mayt om min Capacitet skulle tvifle, da beder Jeg allerunderd. at Jeg af Vedkommende der om maatte blifue Examinered, huornoch forhaaber at kunde udstaae min prøve saa vel i Commando Som i andre Søe affairès, Thi der paa hafuer Jeg andvent al min Tid og umage, da al min ambition er, at Mig ichuns lychen vil føye den leilighed at Jeg Kunde udviise min underdanige pligt og Troeskab, huortil Jeg alletid med Lif og Blod findes Bered som

Deres Maysets

Kjøbenh. den 28 Febr. 1711.

Min allernaadigste

Konges

Allerunderdanigste

underdan og Ringeste Tiencr

P. I. Wessel.

Underskriften er Wessels bekjendte Navnetræk, men selve Skrivelsen er skrevet med en mere øvet Haand og med en anden Slags Blæk.

¹⁾ Maaske en Skydsbaad eller Skjærbaad?

Sammen med Ansøgningen er heftet efterstaaende Erklæring fra Chr. Thommesen Sehested:

Paa Hosføyede Allerunderdanigste Supplique som fra Krigs Cancelliet til Admiralitetet er ned sendt og mig ved Hr. Justitz-Raad Worm er forekommen, er dette min Allerunderdanigste erklæring:

1: søger hand (:Supplicanten Cadet Wessel:) Eders Kongl. Maystets Naade til at blifue Promuerit ved Søe Estaten i henseende, til hans paa-beraabende Capacite, som hand ved de jnden og udenlands gjortte reiser skal hafve erlanged.

2: At som hand har spurtt, det en af Eders Kongl Mayst Fregatter skal gaa, ad Trunhiem, saa beder hand Allerunderdanigst, at Eders Kongl. Mayst Allernaadigst wille betroe hannem Commando derpaa, saa vel i henseende, at hand der paa stedet er fød, som og for, at hand stedernes Leilighed er bekjendt, med videre?

Da hvad sig den 1 post om hans Capacite angaar, siger ieg ey imod, at hand jo Nock med tiden kand blive en god Søe-Mand, mens som hand baade Menqverer stadighed og sendighed, saa will vel saadant af hannem først sees, førend hand videre Avancement kand jmodtage, og forsuare, og saa snart sligt hos hannem fornemmis, skal hand efter Allerunderdanigst pligt worde foreslaget til Eders Kongelig Mayts Allernaadigst paa følgende resolution. Belangende hans foregivende om de udenlands gjortte Reiser, saa er saadant af hannem sandferdigt berettet. — Den 2de post angaaende, nemlig: at maa worde Commando betroed over en af Eder Kongl. Mayts Fregatter, Saa naar hand efter foregaaende 1 posts forklaring haver naaed Avancement, seer Mand videre efter hans øfrige forhold, som da til Eders Kongl. Mayts videre Allernaadigste resolution skal worde indstillet. Jeg forbliver udj Allerdybeste Underdanighed

Kjøbenhavn
d. 5te Marti 1711.

Eders Kongl. Mayest-
Allerunderdanigste Vassal
og pligtsorne
Tjenere
C. T. Seehsted.

Det Resumé, Overkrigssekretær Eickstedt har udarbejdet eller ladet udarbejde til Brug ved Referatet for Kongen lyder saaledes:

Hierüber erklæret sich der Schoutbynacht Sehested dasz der Supplicant mit der Zeit wohl ein guter See Mann werden kan, aber umb eine Fregatte zu commandieren wäre Er zu flüchtig und noch nicht genug gesetzt.

Sammenholdes nu denne Ansøgning fra Kadet Wessel med den paa Rothes Beretning grundede Fortælling af denne Episode af hans Liv, blive flere af de tidligere antagne historiske Data betydeligt forandrede:

1. Sechers ovenfor omtalte Paastand, at Wessel ikke har gjort nogen Reise til Østindien¹⁾ i 1707, bekræftes her ved Wessels eget Udsagn. Det ses derhos,

2. at hans Udnævnelse til Kadet skete under hans Fraværelse paa hans eneste Østindiereise, og

3. at han efter sin Ankomst til Bergen ikke, som tidligere antaget, reiste „over Land“ til Kristiania til Baron Løwendal, der gjorde ham til Fører for Snaven Ornen; men at han, da han har villet søge ned til Danmark for at melde sig ved Kadetkompagniet, af Modvind er kastet ind til Marstrand, hvorfra han med et hollandsk Krigsskib er ført til den danske Eskadre i Nordsøen. Hele Romanen med Kristianifarten og hans Sammenkomst med Løwendal, hvilken flere af de senere Fortællere have fremstillet paa en meget levende og virkningsfuld Maade, falder altsaa til Jorden eller maa i alt Fald henlægges til et andet Tidspunkt.

I Nordsøen var der fra den 21de Juli 1710 en Eskadre paa 6 Orlogskibe under Viceadmiral Barfod. Denne var vel allerede den 19de September igjen i Østersøen ved Hovedflaaden med 2 af Skibene, men lige indtil ind i Februar 1711 krydsede Orlogskibene Gyldenløve, Slesvig, Neptunus og Engelen samt Fre-

¹⁾ I det nyeste Skrift om Tordenskjold, af W. Carstensen og O. Lütken, Kjøbenhavn 1887, er der taget Hensyn til denne Rettelse.

gatterne Pak-an og Sværmeren¹⁾ i Nordsøen. Der findes for Aaret 1710 uheldigvis kun Skibsjournaler for 3 af disse Skibe, nemlig for Orlogskibet Slesvig og for Fregatterne Pak-an og Sværmeren, og i ingen af disse Journaler findes nogen Antydning af, at en Kadet er tilgaaet under saadanne Omstændigheder, som Wessel nævner i sin Ansøgning. Det er saaledes ikke muligt ad denne Vei at faa oplyst, naar han er stødt til Flaaden. Da Kilderne hverken nævne Navnet paa den Østindiefarer, hvormed han kom til Bergen, eller Tidspunktet for Hjenkomsten, faar man heller ikke her nogen Traad, der kunde lede til Bestemmelsen af hans Marstrandfart. Det i Ansøgningen nævnte Brev til Kong Frederik IV om Tilstanden i Marstrand der rimeligvis har været dateret fra et Skib i Nordsøeskadren, og som maatte have kunnet give fuld Oplysning, har ikke været til at finde. Man er altsaa fuldstændig henvist til Gisninger. Af en Admiralitetsordre af 25de Sept 1710 kan ses, at 3 Østindiefarere og 2 Vestindiefarere skulde konvoyeres fra Frederiksværn, — hvor den norske Konvoi saaledes — ned til Øresund. Det kan have været paa en af disse Østindiefarere, at Wessel er vendt hjem til Europa, da alt tyder paa, at hans Ankomst til Bergen har fundet Sted i Høsten 1710. Veiret var meget uroligt i September og Oktober Maaned s. A., navnlig ved den 15de Oktober staar der i Slesvigs Skibsjournal, at Veiret var „meget hart“. Den 24de og 26de Okt. var Slesvig henholdsvis 3¹/₂ og 4¹/₄ Mil S. V. for Marstrand, og, da Eskadrens Skibe holdt sig saa

¹⁾ Viceadmiral Barfod har rimeligvis, efterat Hovedflaaden var oplagt, igjen overtaget Kommandoen over Nordsøeskadren, der imidlertid havde været betroet Kapitain C. Boyesen, thi af en Indberetning dateret Orlogskibet Ebenezer, Stavern d. 19de Decbr. 1710, ses, at Barfod efter General Løwendals „ordre underdanigst hafuer ordineret andre officerer paa Fregatterne, som hand will beholde her oppe i Norge, saa som de forrige Officerer iche vare Hans Exel. anstaaelige“, ligesom han ogsaa paa Løwendals Forlangende afgiver Skibene Vindhunden, Sværmeren, Pak-an og Snarensvend samt Ebenezers Storbaad til Assistance for Generalen. Af disse gik imidlertid kun Vindhunden over til den norske Defension, medens de andre 3 Skibe benyttedes til Konvoyering, i hvilken Tjeneste Sværmeren den 27de Febr. 1711 forliste ved Anholt. Ved den af Barfod foretagne Omfordeling af Officererne erholdt Prmlt. I. Friborg Pak-an, Prmlt. F. Neuspitzer Snarensvend og Prmlt. H. Güntelberg Vindhunden.

temmelig samlede, er det sandsynligt, at de andre Orlogskibe have været i Nærheden paa denne Tid. Man kunde da tænke sig, at Stormene om den 15de havde kastet den Skydsbaad, hvorpaa Wessel befandt sig, ind til Marstrand, og at han var sluppen ud omkring den 24de og 26de; dog dette bliver naturligvis kun en løs Formodning.

Vi have nu Wessels eget Ord for, at han er ført til den danske Eskadre i Nordsøen, og Spørgsmaalet bliver nu, om han derpaa er seilet med et af Eskadrens Skibe til Norge, har fremstillet sig for General Lowendal og faaet Ormen, eller om han er gaaet til Kjøbenhavn for at melde sig ved Kadetkompagniet, saaledes som det var hans oprindelige Hensigt.

Efter Rothe skal Wessel have ført Kommandoen over Ormen i 4 Maaneder til den 21de April 1711: han har da tiltraadt den i December 1710 eller maaske i Januar 1711. Han maa altsaa have været Chef paa Ormen, da han den 28de Febr. i Kjøbenhavn skriver Ansøgningen til Kongen. At han paa den Tid skulde have været hernede med Ormen er lidet troligt, og i saa Tilfælde havde vel ogsaa Ansøgningen i Lighed med hvad han gjorde i sine senere Breve — været dateret Ormen „til anchors i Kiøbenhavn“. Men selv om man gaar ud fra, at han kun personlig har været i Kjøbenhavn, bliver det dog i høi Grad paafaldende, at han i Ansøgningen ikke med et eneste Ord hentyder til, at han er Chef paa Svaven Ormen, dersom en saadan Kommando virkelig havde været betroet ham paa den Tid; da han forøvrigt fortæller alle de vigtigste Begivenheder i sit Liv, vilde det være utænkeligt, om han havde undladt at fremkomme med denne sin vægtigste Adkomst til at blive betroet Fregatten til Trondhjem. Wessel forstaaer ved andre Leiligheder nok at vurdere sine Fortjenester, saa, dersom han med Ormen havde udrettet noget i Retning af Allarmeringer eller Opbringelse af Priser — saaledes som Rothe fortæller — havde han vist næppe stukket det under Stolen, ligesom det er lidet rimeligt, at han havde tilbudt at lade en Examen afgjøre sine Kvalifikationer til Forfremmelse, naar han kunde opvise Bedrifter, der talte hans Sag. Ogsaa af Sehesteds Erklæring synes det klart at fremgaa, at Wessel ikke

paa denne Tid kan have havt nogen selvstændig Kommando, da Sehested ellers næppe vilde have undladt at berøre det¹⁾, og han vilde ikke have indskrænket sig til kun at give Attest for Rigtigheden af de af Wessel foregivne „udenlands gjortte Reiser“, hvis Ansøgeren i de foregaaende Maaneder havde udmærket sig ved Togter paa „Viigsiden“; i det Hele havde vel Tonen i Sehesteds Erklæring ikke været saa overlegent affeierende overfor en velmeriteret Skibschef som overfor „Supplicanten, Cadet Wessel²⁾.“ Med Hensyn til de af Rothe omtalte 2 Jagter, som Ormen skulde have taget i de omtalte 4 Maaneder, saa indeholde de danske Arkiver ikke Oplysninger om de i Norge gjorte Priser i denne Periode. En ganske vist ikke autentisk Dagbog³⁾ fra 1710—11 meddeler, at der den 26de Juli 1711 kun henlaa 10 à 11 Priser i Norge, der vare tagne af Krigsskibe, deraf 3 tagne af russiske. Kaperskibene havde været heldigere, og havde opsnappet mange Spanie- og Frankrigsfarere; men disse vare jo heller ikke som Flaadens Skibe bundne til vore egne Farvaande, men kunde lure paa Priser i Kanalen og ved den engelske Kyst.

Hvad endelig Snaven Ormen eller Lindormen angaar, da er dens Tilværelse indhyllet i et mythisk Mørke, og alle historiske Forfattere nævne den øiensynlig kun med Varsomhed. Den er ikke omtalt i noget Dokument, eller i nogen Befaling for disse 4 Maaneder. I sine Efterretninger om den danske og norske Flaade opføres den af Garde som hørende til Flaadens Skibe baade i Tidsrummet 1700—09 og i 1710—1719 uden, at han opgiver nogen Hjemmel herfor. I en af Schoutbynacht G. G. Nybur⁴⁾ under 27de Febr. 1711 til Overkrigssekretæren indsendt „aarlig og Sædvanlig Tabell paa Alle Hans Kongl May Krigs-Fartøyer, som nu for Tiden findes i den norske Krigs-Escquadre,

¹⁾ Navnlig den sidste Del af Erklæringen gjør det næsten til en Umulighed.

²⁾ Sehested var senere Tordenskjolds tro Støtte, og har gjentagne Gange givet ham en varm anbefaling — jvfr. hans Brev af 6te Okt. 1715, meddelt i Danske Saml., II. Række I. Side 248—50.

³⁾ Kgl. Bibl., Kallske Samlg. No. 463. 4to.

⁴⁾ Georg Carstens Nybur var Chef for Christianssands Indrullerings Distrikt og Øverstbefalende over den norske Sodefension. Han blev Schoutbynacht den 26. 3. 1710.

og største Dehlen udi Frederichstad ere Beliggende¹⁾ findes Ormen aldeles ikke nævnt. Tabellen synes ellers at være udtømmende. Den nævner Galleierne: Fredericus Quartus, Lovisa, Charlotte Amalie, Prinds Christian, Prinds Carl og Sophia. Fregatterne: Væk-op og Vindhunden; Brigantinerne: Frederikstad (forhen Næsvis), Bergen, Kristianssand, Kristiania og Trondhjem; Skjærbaadene: Skarven, Andrikken, Maagen, Lommen, Ternen, Ørnen og Søhunden (forhen den ny Sandbaad); 1 stor og 4 mindre Chalupper foruden de store Skibes Barkasser. Dersom Ormen havde hørt til Krigsflotillen, maatte den have været opført paa denne Fortegnelse, medmindre den har været et Kaperskib og Flaaden uvedkommende, saaledes som Carstensen og Lütken ogsaa synes at ville antyde i deres Værk om Tordenskjold.

Dersom Wessel derimod har fulgt sin oprindelige Hensigt, fra Nordsøen at gaa til Danmark og melde sig ved Kadetkompagniet, vil Ansøgningen og Erklæringens Ordlyd passe ganske anderledes med Situationen. Saalænge Flaaden holdt Søen, har han da rimeligvis forrettet Tjeneste paa et af Skibene. De eneste Skibsjournaler fra 1710—11, i hvilke Befalingspersonalet er opført, ere Orlogskibene Lovisas og Havfruens, men af disse ses, at der paa hvert har været 4 Kadetter tjenestgjørende; Wessel nævnes vel ikke blandt disse 8, men Flaadens andre Skibe have selvfølgelig havt et til deres Størrelse svarende Antal Kadetter ombord. Snaven Frøken Elskén, der ellers brugtes som Øvelsesskib for Kadetterne, synes ikke at have været benyttet til denne Tjeneste i 1710—11. Efterat Flaaden var lagt op for Vinteren, er Wessel gaaet til Tjeneste ved Søkadetkompagniet paa Holmen; hans Tilstedeværelse i Kjøbenhavn den 28de Febr. forklares da ganske naturlig. Forestiller man sig nu, at han har maattet tilbringe Vinteren med at sidde paa Skolebænken, bliver hans Ansøgning om at faa Kommando ganske anderledes forstaaelig, end naar man gaar ud fra, at han paa denne Tid tumlede sig i et friskt og daadrigt Liv ved den svenske Kyst,

¹⁾ Krigskancelliets Refererede Sager 3 April 1711 No. 11.

og der førte en Guerillakrig, der netop maatte være efter Wessels Sind. Man kan derfor ikke undres over, at en saa virkelysten Yngling kun behøver at høre Rygtet om Udrustningen af en Fregat til Trondhjem, for strax at gribe Leiligheden til at see at slippe bort fra Takkelloft og Tegnesal, selv om den Post, hvortil han aspirerede, maatte synes for høi for en ung Kadet. I Overeensstemmelse med den Antagelse, at Wessel har gjort Tjeneste ved Kadetkompagniet i Vinteren 1710—11, er det da ogsaa, at Schoutbynacht Sehested har affattet Erklæringen. Man ser, at Ansøgningen af Krigskancelliet er tilstillet Admiralitetet, der derpaa har ladet Sehested give Paategningen, dog sker dette ikke i Egenskab af Medlem af Admiralitetet og paa dettes Vegne; thi i saa Tilfælde vilde Skrivelsen have været dateret „Admiralitetet“ og underskrevet af flere af „de høie Herrer“, som jo paa denne Tid maa forudsættes at have været tilstede i Kjøbenhavn. Af Eickstedts Resumé ses ogsaa, at han ikke opfatter den omhandlede Skrivelse som en Admiralitetserklæring, men som en Betænkning af Schoutbynacht Sehested. Da Wessel, som ovenfor vist, ikke forrettede Tjeneste paa Havfruen, paa hvilket Skib Sehested heisede sin Stander, kan det heller ikke være som Skibschef, at han fik Ansøgningen til Erklæring. Men Sehested beklædte endnu en Stilling, der gjorde, at hans Mening fortrinsvis maatte indhentes, naar der var Tale om Forfremmelse af en Kadet. Han var nemlig fra 1701 Chef for Kadetkompagniet¹⁾, en Stilling, der iøvrigt skaffede ham mange Sorger, og hvorover han gjentagne Gange beklager sig. Man skal endelig gjøre opmærksom paa, at dersom Wessel paa denne Tid havde ført Ormen,

¹⁾ At Kadetkompagniets Stilling var fuldstændig uafhængig, og at Admiralitetet ikke blandede sig i dets Affærer, ses af en Skrivelse undertegnet Støcken og Judichær og dateret Admiralitetet d. 5 Juli 1710, foranlediget ved en Ansøgning fra Søkaartdirektørens Søn om at blive optaget som Kadet. Heri yttres nemlig bl. A., „uanset at Admiralitetet udi mange Aar sig ey hafver befattet med Cadet-Compagniet weed og ey widere dets Tilstand, uden hvad Eders Kongl. May pleyer ved nogen afgang eller antegning Os skriftlig allernaadigst at notificere, beroer det paa Eders Kongl. May. Naade og sielf-behagelige resolution om Supplicanten maa forundis platz ved Cadet-Compagniet.“

kunde Sehested umuligt have kjendt noget til ham, da hans Ophold i Danmark jo i saa Tilfælde maatte have været helt forbidaende, og da Sehested ikke havde med norske Forhold at gjøre.

Efter Rothes Beretning blev Wessel den 21de April 1711 beordret ned til Danmark, for — som Kadet — at forrette Lieutenants-tjeneste paa Fregatten Postillon, og han maatte „derover forlade sin lille Snaw Ormen“. Dersom Wessel havde ydet Løwendal god Tjeneste i de 4 foregaaende Maaneder, er det ikke rimeligt, at denne vilde have ladet en Skibschef, der skaffede ham værdifulde Oplysninger, slippe sig af Hænderne, forat Vedkommende kunde tiltræde en ubetydelig Plads paa en Fregat helt nede ved Elben. Løwendal fordrer idelig og idelig dygtige Skibsførere, og han havde næppe ladet en flink Officer snappe fra sig uden, at man i Arkiverne maatte have set Spor af, at han har remonstreret derimod. Med Hensyn til Afgivelse af Matroser til Hovedflaaden finder man saaledes en af Løwendal støttet Begjæring¹⁾ fra Schouthbynacht Nybur om at maatte beholde de Indrullerede i Christianssands Distrikt til Forsyning af Skibene ved Defensionen. Der var nemlig stor Mangel paa Matroser i 1710 — 11, uagtet Hververe vare udsendte til alle nordtyske Handelshavne, til London og Amsterdam, og uagtet man var skredet til at forbyde Befolkningen paa Vesterhavsøerne at lade sig forhyre, før Flaaden var tilstrækkeligt forsynet. Mange af de Indrullerede have formodentlig itide gjort sig usynlige; thi Kommandør F. Troyel klager over, at der i Bergens Distrikt kun findes 200 af disse og af Uindrullerede knap 300¹⁾. Wessels snildt indflettede Tilsagn om, ved Hjælp af sine Familieforbindelser i Trøndelagen at virke til „de Enroulerendis Sammen-Bringelse“, er derfor ikke grebet ud af Luften, og maatte under andre Omstændigheder have været et vægtigt Motiv til, at han havde erholdt Kommandoen over Fregatten til Trondhjem.

Man kjender ikke Navnet paa den Fregat, til hvilken Wessel aspirerede; thi det kan næppe være Ørnen, der i Midten af Mai

¹⁾ Indkomne Skrivelser til Admiralitetet 1711.

laa i Frederiksværn med de norske Enrollerede, eftersom det ser ud, som om denne allerede havde forladt Kjøbenhavn i Slutningen af Jan. eller i Begyndelsen af Febr. 1711.

Ifølge Beretningerne gik Wessel den 27de April — i Norge — ombord paa Snaven Endrægten, seilede med denne til Frederiksort, og tog over Land til Glückstadt, hvor han den 3^{die} Mai meldte sig ombord paa Postillonen. Endrægtens Skibsjournal findes ikke og Postillonens begynder først den 17de Mai; man kan altsaa ikke kontrollere Sandheden af denne Paastand. Dersom Wessel er afreist fra Norge til sin Post paa Postillonen, kan han imidlertid godt være kommen derhen med et Krigsskib i Begyndelsen af Foraaret; thi der var en stadig Farten frem og tilbage af konvojerende Skibe, og navnlig afgik der den 23de Marts under Kommandørkapitain Knoff en Eskadre paa 3 Orlogsskibe, 2 Fregatter og 1 Galiot.

Den 10de Juli, altsaa næppe 10 Uger efter Ansættelsen paa Postillonen, indstilles Wessel af Admiralitetet tilligemed 2 andre Kadetter og 1 Skipper til Underlieutenant. Han betegnes i Indstillingen som tjenestegjørende paa Postillonen. Den 17de Juli følger dernæst Udnævnelsen. Spørgsmaalet bliver nu, hvem der har foranlediget Indstillingen. Fra Løwendal og fra den norske Sødeffension ses ingen anbefalende Indberetning i Arkiverne; lige saa lidt fra Chefen for Postillonen, Kapitainlieutenant Rostgaard, der vel forøvrigt heller ikke i de 10 Uger, Wessel havde forrettet Tjeneste i Fregatten, kan have faaet et tilstrækkeligt Syn paa hans Dygtighed, eftersom Postillonen, med Undtagelse af et mislykket Togt i Nordsøen efter en svensk Kaper, næsten hele Tiden forblev uvirksom i Glückstadt Havn. Der bliver da kun Sehested tilbage, Chefen for Kadetkompagniet, der i Egenskab af Medlem af Admiralitetet kan have paavirket sine Kolleger til Gunst for sin Underordnede, saaledes som han ogsaa i sin Paategning til Ansøgningen, stiller i Udsigt.

Efter Rothe løber Postillonen den 11te August ind i Flekkerø, hvorpaa Wessel af Kommandør (=: Kommandørkapitain) Knoff sendes med Depecher til Løwendal, som han træffer i Skee

Præstegaard i Vigen. Da han frygter for ikke at kunne gjøre sig bemærket, naar han ikke faar en selvstændig Kommando, erholder han af Løwendal sin gamle Orm igjen, samt Løfte paa en Galei, som Løwendal lader bygge for egen Regning. Hans Tilbagereise er saa detailleret angivet, at man maa antage, at Rothe har havt Dokumenter for sig, hvoraf han har øst sin Viden, men som ikke kjendes nu. Den 3^{die} Septbr. skal han have taget Afsked med Postillonens og den 7de begivet sig til Ormen i Langesund. Mærkeligt er det, at Wessel ikke har efterladt sig et eneste Spor i Postillonens Skibsjournal; ikke engang hans Fratrædelse den 3^{die} Septbr. kan ses.

Den 16de Sept. lægger Wessel ud med Ormen, kommer den 21de til Løwendal i Frederikstad og udvirker hos denne en Ordre til, at Schoutbynacht Nybur skal assistere ham ved Snavens Udstyrelse, med Ammunition m. m. Fra dette Øieblik bliver Wessel sin egen Historieskriver, idet han nu udfolder en Virksomhed, der tvinger Samtiden til ikke at ignorere hans Tilværelse, ligesom der ogsaa fra nu af foreligger en Række Breve og Indberetninger fra ham og om ham.

Efter ovenstaaende Bevisførelse — eller rettere Samling af Indicier — maa det altsaa ansees for tvivlsomt, om Wessel har kommanderet Ormen i de 4 Maaneder før den 21de April 1711. Muligvis findes der i Norge Dokumenter, som kunne godtgjøre, at den hidtil antagne Version er den rigtige. Det vilde i saa Tilfælde være ønskeligt, om de bleve dragne frem for Dagens Lys; thi det har ikke været Meningen med disse Linier, at berøve Wessel et eneste Gran af den Hæder, der tilkommer ham, eller reise Tvivl om Løwendals Fremsynethed og Menneskekundskab; Hensigten har kun været at faa Sandheden frem.

Før disse Betragtninger sluttes, skal der dog endnu gjøres opmærksom paa, at Wessel i sit Brev til Løwendal, dateret 23de Septbr. 1711 — meddelt i Danske Samlinger II. S. 307 — ikke kalder sit lille Skib „Ormen“, men benævner det „Dend nye Snaw“, saa at det næsten ser ud til, at Skibet endnu den 23de Septbr. ikke har faaet noget Navn, og at det har været Wessels Mening, at det skulde kaldes „Løwendals Galei“; det Skib, der

senere førte dette Navn, og som først blev færdigt den 30te April 1712, kan nemlig ikke have været saa langt fremskredet i Bygning, at det kan være til dette, at han hentyder i det første Stykke af nævnte Bræv. I det Hele maa det vist ansees for tvivlsomt, om Wessel allerede den 24de Aug. 1711 i Skee Præstegaard har faaet Tilsagn om at føre det Skib, der blev bygget for Løwendals Regning, og er bleven bemyndiget til at sørge for dets Udstyrelse; thi 3 Maaneder senere, den 23de Novbr., anmoder han indtrængende Løwendal om at erholde Kommandoen paa „Den flyvende Fisk“¹⁾. Havde Galeien været tilsikkert ham, havde han næppe overhængt sin Beskytter med Bøn om en Snav, der som han selv skriver, kun var 2 Fod længere end Ormen. Benævnelserne Snav, Galei og Fregat bruges forøvrigt saa temmelig iflæng, saa at man ikke kan vurdere et Skibs Størrelse efter disse Betegnelser.

Lidt om Familien Mechlenburg.

Meddelt af Archivfuldmægtig **E. A. Thomle.**

Den navnlig i Norge i det 17de og 18de Aarhundrede meget talrige og vidt forgrenede — nu dersteds uddøde — Slægt Mechlenburg, om hvilken der i dette Tidsskrift, 2 R. III. S. 293, har været opkastet Spørgsmaal, skriver sig som saa mange andre mere bekjendte norske Slægter oprindeligt fra Slesvig, hvor Familien i det 16de Aarhundrede var bosat, som det synes, fornemmelig omkring Haderslev og Flensburg. Allerede i 1573²⁾ blev *Hans Mechlenburg*, der fra 25 Decbr. 1571 til 24 Februar 1602, da han blev Tolder i Helsingør, forekommer som Hofmønsterskriver³⁾, forlenet med et Kannikedømme i Oslo Stift og

¹⁾ Danske Samlinger II. Side 309.

²⁾ Norske Rigs-Registr., II. S. 59.

³⁾ Meddelelser fra Rentekammer-Archivet for 1872, S. 168.